

6 KUJAWSKO-POMORSKIE FORUM EKONOMII SPOŁECZNEJ

DNI Z EKONOMIĄ SPOŁECZNĄ

30 listopada -
4 grudnia 2015 r.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO
Piotr Całbecki

**Ekonomia społeczna
w województwie
kujawsko-pomorskim
w latach 2013- 2014**

Ekonomia społeczna

**Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej,
która poprzez działalność ekonomiczną i działalność
pożytku publicznego służy:**

**integracji zawodowej
i społecznej osób zagrożonych
marginalizacją społeczną**

tworzeniu miejsc pracy

**świadczeniu usług społecznych
użyteczności publicznej
(na rzecz interesu ogólnego)**

rozwojowi lokalnemu

Znaczenie ekonomii społecznej

Dla osób indywidualnych

szansa na porzucenie pozycji klienta, bycia przedmiotem wsparcia socjalnego, działań filantropijnych, pozycji osoby zależnej od pomocy innych

Dla organizacji

możliwość zdobywania środków na własne działania, odchodzenie od postawy wyciągniętej ręki i całkowitego uzależnienia od preferencji publicznych i prywatnych donatorów

Dla wspólnot

umiejętność samodzielnego formułowania strategii rozwojowych, opartych na własnych zasobach, realizujących prawdziwą samorządność i zabiegających o dobrobyt obywateli.

Podmioty Ekonomii Społecznej

- ❑ **przedsiębiorstwo społeczne, w tym spółdzielnia socjalna**, o której mowa w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych
- ❑ **podmiot reintegracyjny**, realizujący usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (CIS i KIS; ZAZ i WTZ, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)
- ❑ **organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy** z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ❑ **podmiot sfery gospodarczej utworzony w związku z realizacją celu społecznego** bądź dla którego leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej.
Grupę tę można podzielić na następujące podgrupy:
  - ✓ organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych
  - ✓ spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie tj. spółdzielnie pracy, inwalidów i niewidomych, działające w oparciu o ustawę z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2013 r. poz. 1443, z późn. zm.)
  - ✓ spółki non-profit, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, o ile udział sektora publicznego w spółce wynosi nie więcej niż 50%.

Podmioty ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ	ŹRÓDŁO DANYCH	Stan na dzień 31.12.2013	Stan na dzień 31.12.2014	Stan na dzień 31.10.2015
SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE	Krajowy Rejestr Sądowy	46	67	69
CENTRA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	Rejestr CIS Wojewody Kujawsko-Pomorskiego	4	4	5
KLUBY INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	Rejestr KIS Wojewody Kujawsko-Pomorskiego	20	21	24
ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ	Rejestr ZAZ Wojewody Kujawsko-Pomorskiego	7	7	7 (+2 w trakcie powstawania)
WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ	Dane UM w Toruniu	37	36	36
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ ODPLATNĄ BĄDŹ GOSPODARCZĄ	GUS, SOF-1 dane za rok 2012	1 092*	1 092*	1 092*

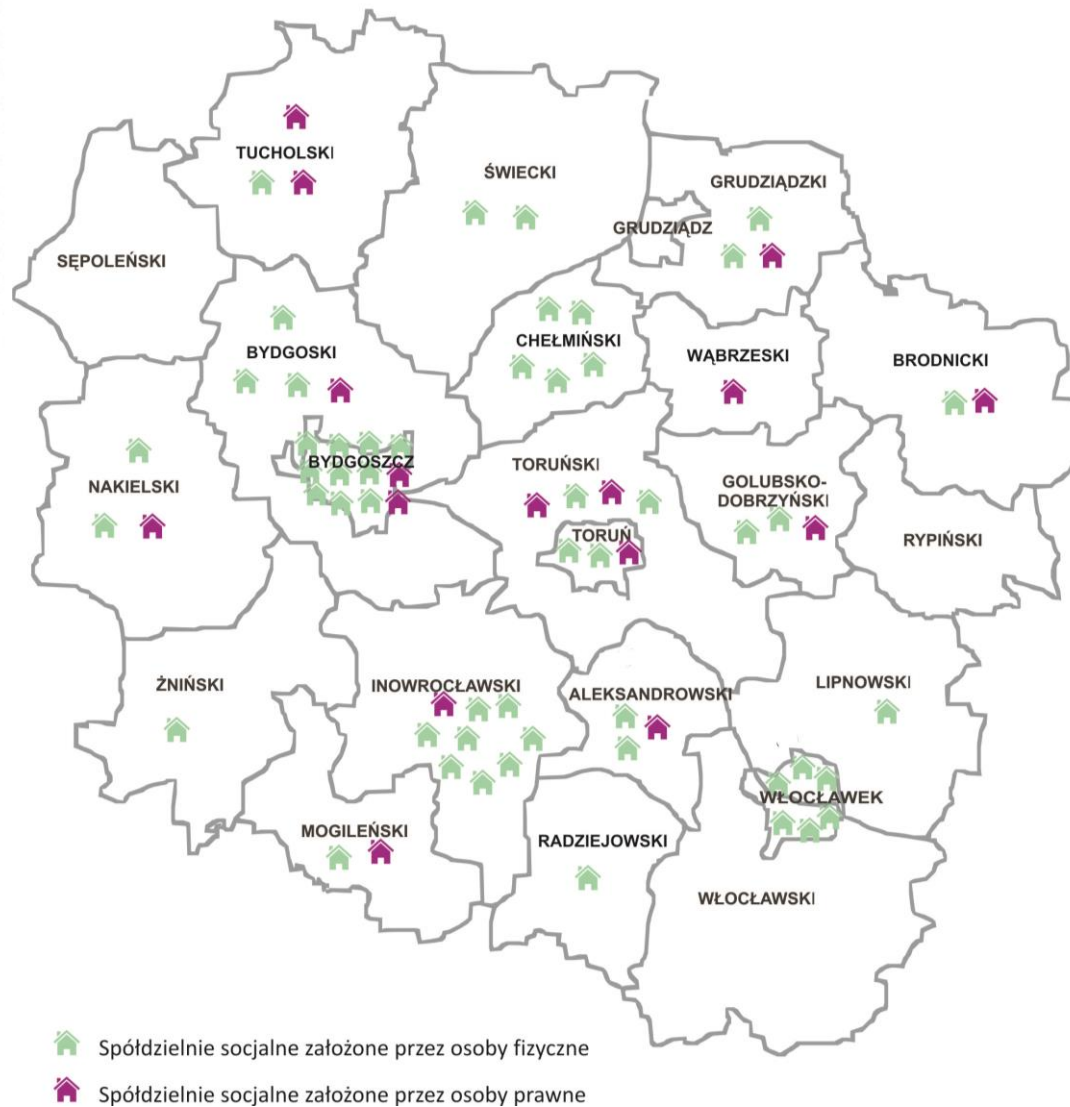
*Z uwagi na brak aktualnych danych, liczbę ngo prowadzących działalność odpłatną bądź gospodarczą przyjęto zgodnie z danymi GUS (SOF-1 za rok 2012)

Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim

- Spośród **67 spółdzielni socjalnych działających w latach 2013/2014** w województwie kujawsko-pomorskim, **15** zostało założonych przez **osoby prawne**, natomiast pozostałe **52** spółdzielnie przez **osoby fizyczne**.
- W przypadku **spółdzielni socjalnych osób prawnych** założycielami w większości są **jednostki samorządu terytorialnego**, rzadziej **ngo** lub **kościelne osoby prawne**.

Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim

Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim

Działalność większości spółdzielni socjalnych ma charakter wielobranżowy, tj. spółdzielnie świadczą usługi w więcej niż jednej branży. Wśród usług świadczonych przez spółdzielnie socjalne (zarówno osób fizycznych jak i prawnych) znajdziemy także:

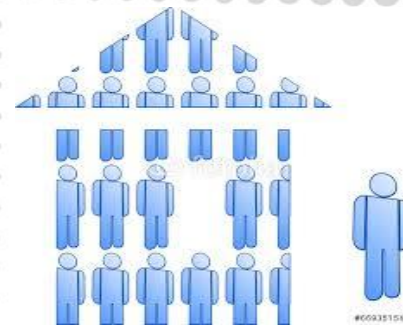
usługi gastronomiczne, usługi opiekuńcze (w tym specjalistyczne oraz rehabilitacyjne), usługi handlu, usługi noclegowe, organizację koncertów i imprez, usługę niszczenia dokumentów, produkcję brykietu, recykling szkła, recykling sprzętu elektronicznego, segregowanie odpadów, usługi melioracyjne, produkcję opakowań do świec, kowalstwo, usługi reklamowe (w tym druk), usługi informatyczne i internetowe, animację turystyczną i produkcję pamiątek.

Centra Integracji Społecznej

- Centra integracji społecznej służą reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Centrum integracji społecznej to miejsce, w którym osoby uczestnicząc w szkoleniach, warsztatach, spotkaniach integracyjnych przygotowują się do pracy na otwartym rynku. Uczestnikami CIS-ów są osoby, które z różnych względów nie mogą znaleźć, bądź utrzymać pracy (niepełnosprawni, bezdomni, długotrwale bezrobotni, byli więźniowie, uzależnieni od alkoholu i narkotyków po zakończonym leczeniu).
- Wg stanu na dzień 31.12.2014 r. w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowały 4 centra integracji społecznej w Bydgoszczy, Szumiłowie, Toruniu, Inowrocławiu.

Centra Integracji Społecznej w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

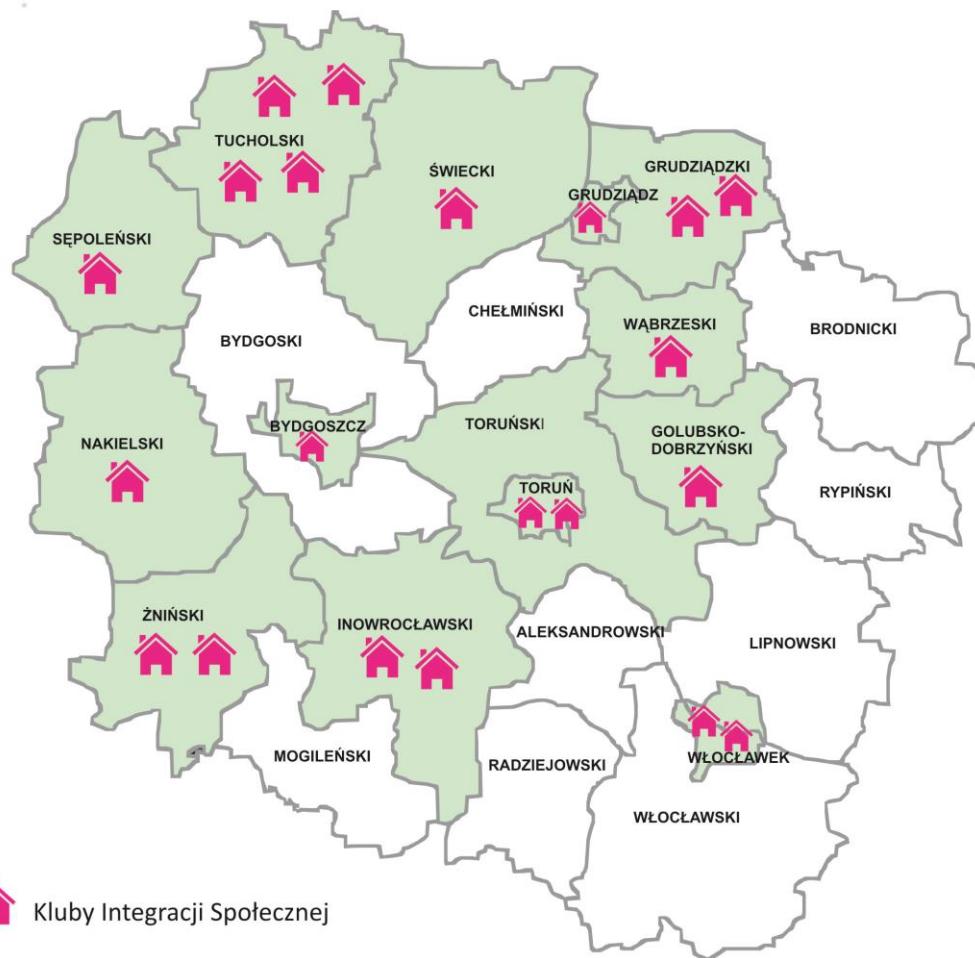

Kluby Integracji Społecznej

- Udział w zajęciach klubu integracji społecznej umożliwia odbudowywanie umiejętności w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych, a także w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Z KIS-ów mogą korzystać osoby wykluczone i marginalizowane społecznie, zwłaszcza: bezrobotni, uchodźcy, bezdomni, uzależnieni po okresie leczenia, niepełnosprawni, w tym chorzy psychicznie i upośledzeni umysłowo. Zajęcia w KIS-ach mogą przybierać różne formy: szkolenia, doradztwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, prace interwencyjne, staże.
- Według Rejestru Klubów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzonego przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego (stan na dzień 01.01.2015 r.) w województwie kujawsko-pomorskim działało 21 klubów integracji społecznej.

Kluby Integracji Społecznej w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

Zakłady Aktywności Zawodowej

- Zakłady aktywności zawodowej to jedna z form prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego.
Celem ZAZ-ów jest rehabilitacja społeczna i zawodowa zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Dochody jakie osiąga zakład przeznaczone są m.in. na doposażenie stanowisk pracy osób niepełnosprawnych, wsparcie ich rehabilitacji i potrzeb związanych z funkcjonowaniem w społeczeństwie.
- *Do dnia 31 grudnia 2014 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało 7 Zakładów Aktywności Zawodowej: w Bydgoszczy, Białych Błotach, Brodnicy, Wąbrzeźnie, Drzonowie, Radziejowie i Tucholi, w których zatrudnione były łącznie 364 osoby, w tym 279 osób niepełnosprawnych.*

Zakłady Aktywności Zawodowej w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

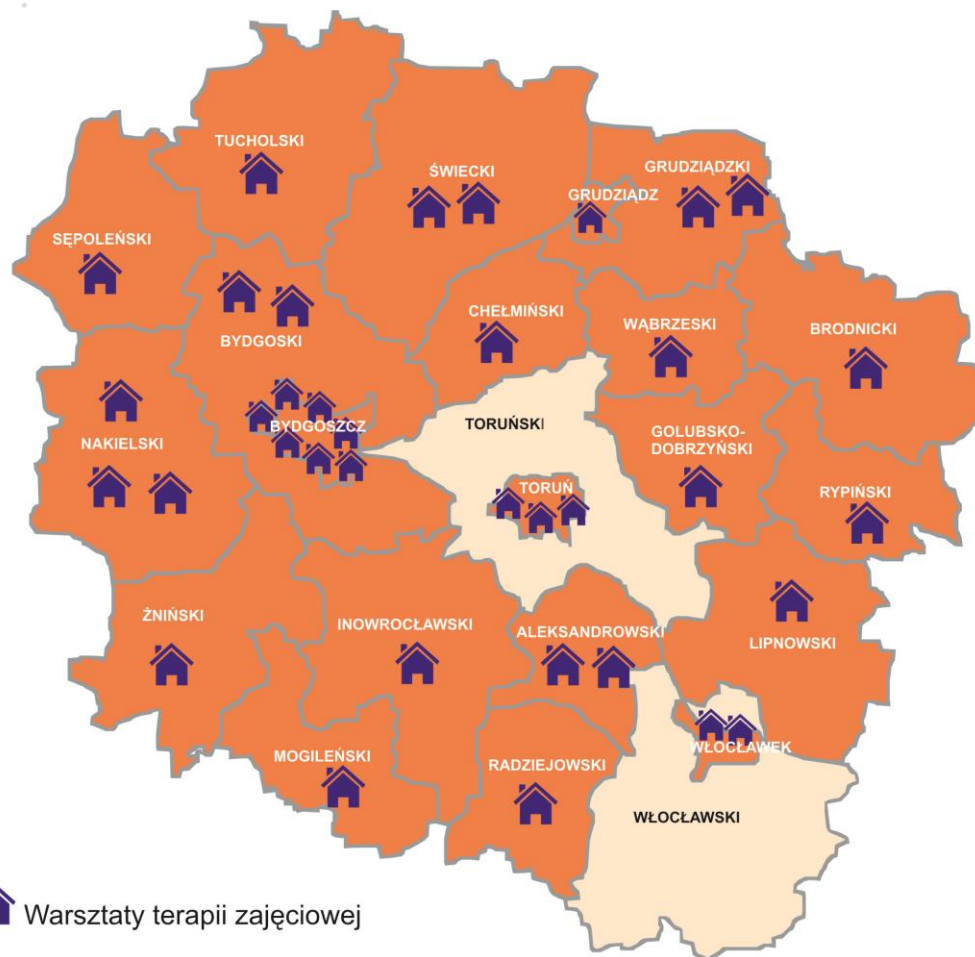

Warsztaty Terapii Zawodowej

- Warsztat terapii zajęciowej jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia
- Wg danych Departamentu Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego – stan na dzień 31.12.2014 r. w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowało 36 warsztatów terapii zajęciowej. W zajęciach w warsztatach w regionie uczestniczyło łącznie 1309 osób.

Warsztaty Terapii Zajęciowej w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

System instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

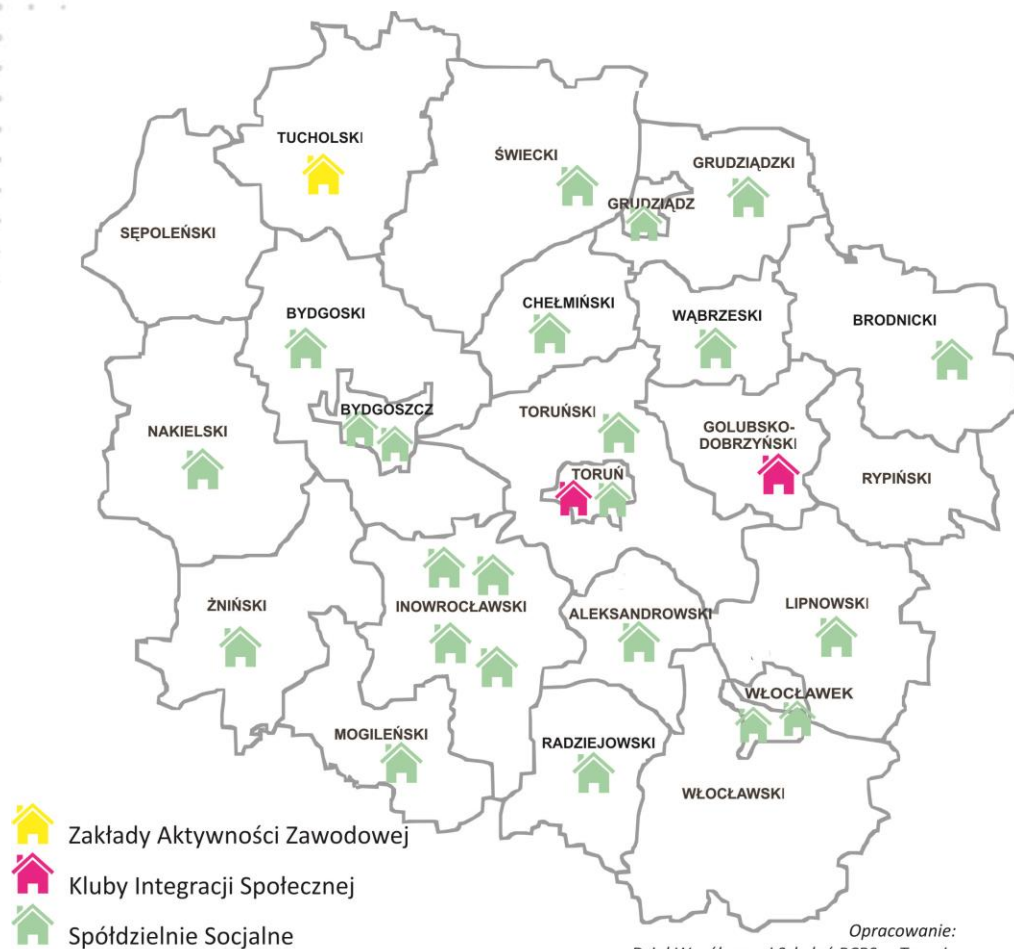
- **Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej** to instytucje świadczące **usługi o charakterze doradczo-szkoleniowym**, umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej.
- OWES-y ułatwiają również **dostęp do kapitału finansowego** dla rozpoczynających, a także już funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej.
- Prowadzą **działania na rzecz rozwoju partnerstwa lokalnego, promocji ekonomii społecznej** i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.

Wsparcie finansowe ekonomii społecznej

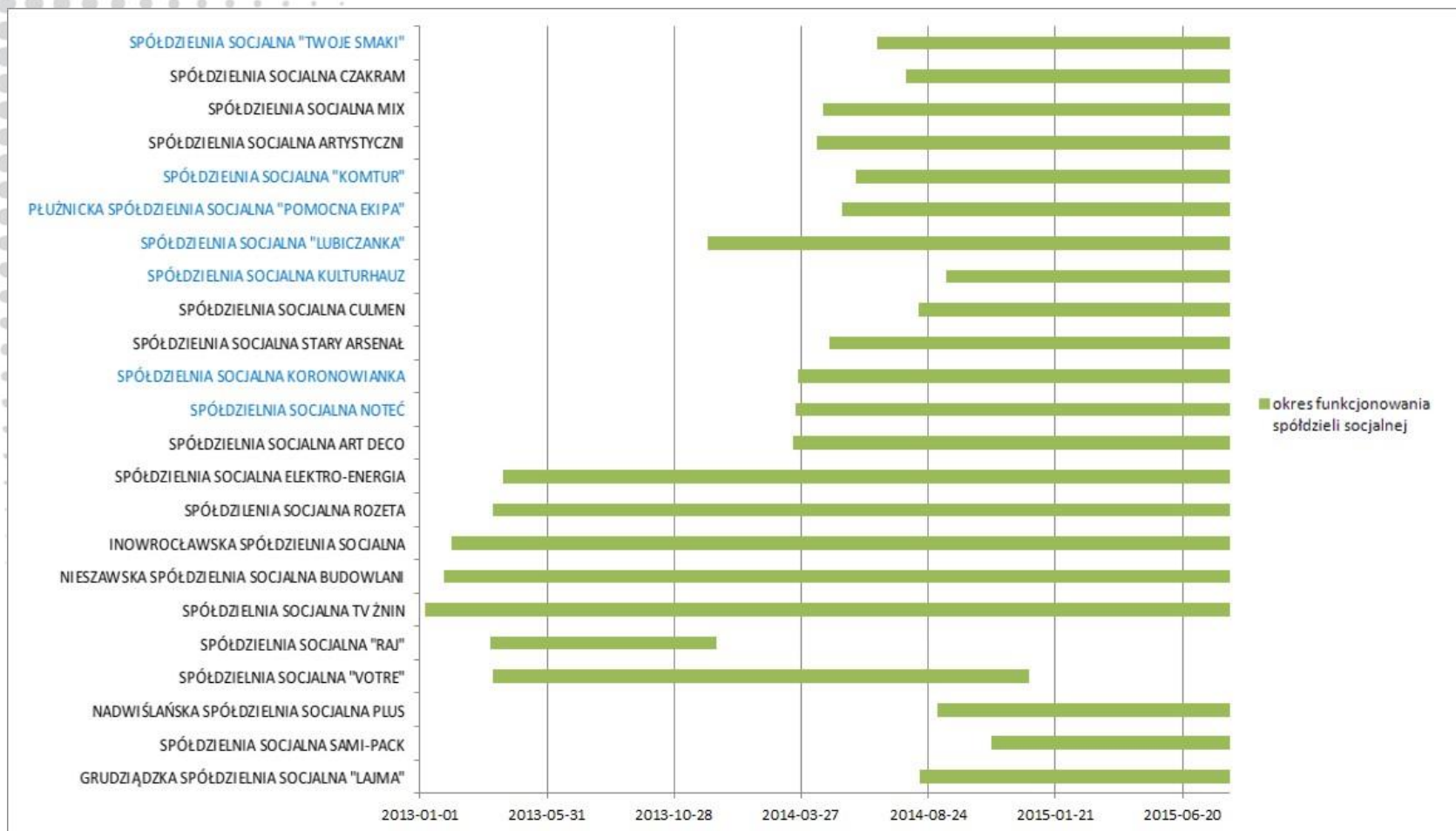
- W latach 2013-2014, ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - Priorytet VII *Promocja integracji społecznej*, Działanie 7.2 *Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej*, realizowane były działania ukierunkowane na **wsparcie finansowe umożliwiające powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej i tworzenia w nich miejsc pracy.**
- Dzięki środkom EFS **utworzono 26 podmiotów:**
  - ✓ **Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi,**
  - ✓ **Klub Integracji Społecznej „Aktywni razem” w Golubiu-Dobrzyniu,**
  - ✓ **Klub Integracji Społecznej przy Miejskim Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn w Toruniu,**
  - ✓ **23 spółdzielnie socjalne.**

Podmioty ekonomii społecznej utworzone w latach 2013-2014 ze środków EFS

Opracowanie:
Dział Współpracy i Szkoleń RCRS w Toruniu

Spółdzielnie socjalne utworzone w latach 2013-2014 ze środków EFS

„Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020”

- W dniu 10 czerwca 2014 roku, Uchwałą nr 24/815/14 Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął „*Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”.

Program wyznacza podstawowe kierunki działań samorządu województwa w obszarze ekonomii społecznej do roku 2020, w tym przyczynia się w szczególności do:

- wzmocnienia potencjału podmiotów ekonomii społecznej poprzez m.in. budowanie ich pozytywnego wizerunku jako równorzędnego partnera dla sektora prywatnego i publicznego;
- stworzenia docelowej wizji sieci infrastrukturalnego wsparcia ekonomii społecznej w województwie (sieci ośrodków wsparcia ekonomii społecznej);

„Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020”

- wzmocnienia roli ekonomii społecznej poprzez rozwijanie współpracy i partnerskich relacji pomiędzy wszystkimi sektorami regionalnej gospodarki;
- upowszechniania i wdrażania mechanizmów współpracy podmiotów ekonomii społecznej z samorządem województwa i samorządami lokalnymi;
- zapewnienia skutecznego i efektywnego funkcjonowania sektora ekonomii społecznej;
- rozwoju lokalnego i regionalnego, a poprzez realizację celów społecznych do wzmocnienia spójności społecznej i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Główne kierunki Programu

Cel główny:

Zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym, w tym w aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie kujawsko-pomorskim

Priorytet 1

Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej

Priorytet 2

Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania

Priorytet 3

Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami

Priorytet 4

Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej

Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES

- Lata 2013/2014 to okres intensywnych działań obejmujących systematyczne doskonalenie i doksztalcanie kadr podmiotów ekonomii społecznej. W te działania zaangażowane były **Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej**.
- Szczególnym zainteresowaniem, oprócz **szkoleń i wyjazdów studyjnych**, cieszyło się **doradztwo** dla podmiotów ekonomii społecznej realizowane przez OWES-y, którego w latach 2013-2014 udzielono ponad 5700 godzin.
- łącznie **zrealizowano 117 działań** (szkolenia, wyjazdy studyjne, itp.) dla **1 083 przedstawicieli PES**.

Promocja marki i jakości PES

- **Inicjatywy upowszechniające usługi i produkty podmiotów ekonomii społecznej** realizowane były m.in. za pośrednictwem **strony internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu**, a także **3 portali ekonomii społecznej** poświęconych promocji produktów i usług ekonomii społecznej z regionu prowadzonych przez OWES-y:
  - www.odpowiedzialnezakupy.pl – portal prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK,
  - www.latajacaakademia.eu portal prowadzony przez Fundację Gospodarczą Pro Europa oraz firmę VOBACOM,
  - portal www.owes.fundacja-proeuropa.org.pl wraz z E-katalogiem usług oferowanych przez PES prowadzony przez Fundację Gospodarczą Pro Europa.
- Zrealizowano także **38 działań** (w tym: targi ekonomii społecznej, debaty, spotkania w regionie, seminaria, Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej) upowszechniających usługi i produkty PES w regionie kujawsko-pomorskim. W działaniach tych uczestniczyło ponad **12 000 osób**.

Zwrotne instrumenty finansowe dla podmiotów ekonomii społecznej w województwie

W ramach Programu wspierano i upowszechniano instrumenty finansowe dla PES z województwa kujawsko-pomorskiego.

- W ramach projektu „PI Fundusz Pożyczkowy ES” udzielono pożyczek **7 podmiotom ekonomii społecznej o wartości 348 432,00 zł** (wartość poręczeń 27 000,00 zł.).
- Projekt realizowany był w ramach **Poddziałania 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym** PO KL przez **Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne CISTOR** oraz **Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy**.
- Oferta Funduszu została skierowana do podmiotów ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego.
- Zainteresowani mogli otrzymać nie tylko **środki na zakup wyposażenia, sprzętu czy programów komputerowych**, ale także środki **na przeprowadzenie remontów i modernizacji**, a nawet środki, które zapewniły płynność finansową organizacji oczekującej na przekazanie transzy dofinansowania projektu unijnego.
- Maksymalna kwota pożyczki: 100 000,00 zł.
- Okres spłaty pożyczki – do 60 miesięcy.

Współpraca ponadnarodowa

- **W latach 2013-2014** zrealizowano **3 projekty współpracy ponadnarodowej** w obszarze ekonomii społecznej.

- ✓ **„PWP Od wykluczenia do zatrudnienia – adaptacja zawodowa osób w trudnej sytuacji życiowej”**

Cel: wsparcie jednostek samorządu terytorialnego z województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych poprzez tworzenie samorządowych spółdzielni socjalnych.

Okres realizacji projektu: 01.04.2013 r. – 30.06.2015 r.

Lider projektu: Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych

- ✓ **„Toruński program współpracy instytucji ekonomii społecznej z administracją lokalną jako szansa na stabilne funkcjonowanie PES”**

Cel: wzrost stabilności i trwałości funkcjonowania toruńskich podmiotów ekonomii społecznej poprzez polepszenie współpracy z administracją Torunia oraz zwiększenie wzajemnego zaufania i znajomości potrzeb obu stron

Okres realizacji projektu: 01.02.2012 r. – 31.01.2015 r.

Lider projektu: CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne

- ✓ **„PWP Dach nad Twoją przyszłością”**

Cel: zwiększenie zdolności do adaptacji społecznej beneficjentów poprzez działania Klubu Integracji Społecznej, nabycie kwalifikacji zawodowych, poprawę zdolności do zatrudnienia poprzez staże zawodowe i pośrednictwo pracy

Okres realizacji projektu: 01.09.2013 r. – 28.02.2015 r.

Lider projektu: Fundacja Gospodarcza Pro Europa

Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych

- W latach 2013-2014 ówczesny **ROPS** w Toruniu popularyzował ekonomię społeczną i podmioty ekonomii społecznej wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych w ramach projektu systemowego „Akademia pomocy i integracji społecznej – wsparcie kadr” (PO KL 7.1.3) oraz w ramach **Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej**.
- Wśród działań ROPS znalazły się m.in.:
  - ✓ **spotkania wzmacniające** wiedzę kadry JOPS na temat ekonomii społecznej (17),
  - ✓ **wizyty studyjne** 2-dniowe nt. *Ekonomia społeczna w wymiarze lokalnym w województwie kujawsko-pomorskim* ,
  - ✓ **biuletyny** promujące i upowszechniające ekonomię społeczną ,
  - ✓ **Warsztaty szkoleniowe dla kadry ops, jst, ngo, WTZ, KIS, CIS.**
  - ✓ **seminaria** dot. współpracy **PES i JST** (2).

Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych

W działania związane ze wzmocnianiem roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych zaangażowane były także samorządy gminne i powiatowe.

- **39 samorządów lokalnych uwzględniło problematykę ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych i programowych.**
- W większości zapisy dotyczące ekonomii społecznej ujęto w dokumentach takich jak:
  - ✓ strategię rozwoju gminy,
  - ✓ strategię rozwiązywania problemów społecznych,
  - ✓ programy na rzecz zatrudnienia,
  - ✓ programy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej

- W latach 2013-2014 w **25 gminach** województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowały **partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej**, w tym:
  - ✓ partnerstwa związane z powołaniem i/lub funkcjonowaniem spółdzielni socjalnej - 14,
  - ✓ partnerstwa dot. realizacji projektu - 9,
  - ✓ partnerstwa związane z działalnością podmiotu CIS/KIS – 2.

Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej

Celem Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej jest m.in.:

- promowanie idei ekonomii społecznej w regionie jako jednego z narzędzi w zakresie integracji społeczno-zawodowej grup najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne;
- poszukiwanie nowych, lepszych, efektywniejszych sposobów rozwiązywania problemów społecznych;
- wymiana doświadczeń na temat tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej w regionie;
- promocja dobrych praktyk z obszaru ekonomii społecznej.

4 KUJAWSKO-POMORSKIE
FORUM EKONOMII SPOŁECZNEJ

DNI Z EKONOMIĄ SPOŁECZNĄ
23 - 27 września 2013

5 KUJAWSKO-POMORSKIE
FORUM EKONOMII SPOŁECZNEJ

DNI Z EKONOMIĄ SPOŁECZNĄ
08 - 12 września 2014

Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej

- **Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej organizowane jest od roku 2010**
- Forum tradycyjnie przybierało formę **Dni z Ekonomią Społeczną**, w ramach których OWES-y działające w regionie zorganizowały szereg wydarzeń takich jak:
  - lokalne debaty,
  - doradztwo,
  - targi,
  - piknik,
  - spotkania w szkołach,
  - drzwi otwarte w podmiotach ekonomii społecznej,
  - Konferencja podsumowująca.
- W 2014 roku, w ramach Dni z Ekonomią Społeczną, ROPS w Toruniu zorganizował **Wojewódzkie Targi Ekonomii Społecznej**.

Wioski tematyczne

JABŁKOWA KRAINA

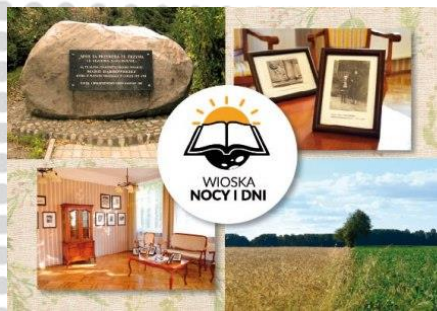
Wioski tematyczne w kujawsko-pomorskim

- W regionie kujawsko-pomorskim powstało 13 wiosek tematycznych.
- Odwiedzając te wyjątkowe miejsca można poznać zwyczaje panujące na danym terenie, legendy i nieprawdopodobne historie, ciekawych ludzi kultywujących tradycję i wiele innych. Wiele wiosek tematycznych jest ściśle powiązanych z życiem na wsi w bliskości z naturą. Jednak jest i wioska górnicza podczas zwiedzania, której odkrywamy, że i na naszych terenach wydobywany był węgiel brunatny.
- Animatorzy i mieszkańcy zaproponują zwiedzającym nie tylko podróże w przeszłość ale również czynne uczestnictwo w postaci warsztatów, wykonywania niektórych prac i robótek, degustacji, uczestnictwa w grach terenowych, konkursach, quizach i in.

Wioski tematyczne w kujawsko-pomorskim

- Wioski tematyczne wyzwalają przedsiębiorczość wśród mieszkańców i zachęcają do realizacji inicjatyw lokalnych, które przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy z wykorzystaniem potencjału i umiejętności mieszkańców oraz infrastruktury w danej miejscowości.
- Przyczyniają się do rozwoju i ożywienia gospodarki wiejskiej z wykorzystaniem narzędzi ekonomii społecznej.

Wioski tematyczne w kujawsko-pomorskim

Dziękuję za uwagę!

